

EL LLENGUATGE

En lloc d'això

Certes locucions, com és ara *al contrari*, poden ésser alhora adverbials i prepositives, és a dir, poden modificar el verb o bé introduir un grup nominal o terme equivalent. En aquest segon cas, una locució com *al contrari* es reforça amb la preposició *de*, que li dona el valor prepositiu: *al contrari de*. Però això que s'esdevé amb *al contrari* no passa pas amb totes les locucions. Així, no sembla que puguem atribuir valor adverbial a la locució prepositiva *en lloc de*, o a la seva equivalent *en comptes de*, llevant-ne simplement la preposició final, cosa que podria originar construccions com «Va dir que telefonaria però, en lloc (o en comptes), va enviar una postab», que no són pas admissibles, encara que la construcció amb *en comptes* no sembla pas inusual del tot. Observem que el terme gramatical de l'italià «invece», que equival a *en lloc de* o *en comptes de*, és alhora preposició i adverb, i que també el castellà transforma la seva locució prepositiva «en lugar de» en adverbial, esdevinguda aleshores «en su lugar». Bé ens cal, doncs, disposar de la manera d'expressar adverbialment la mateixa idea que, en funció prepositiva, expressem per mitjà de *en lloc de* o *en comptes de*.

Com en tants altres casos, la intervenció de mots de valor neutre o genèric pot resoldre, també en aquest que comentem, la insuficiència gramatical. Així, sent precedir per les indicades locucions prepositives el pronom *això* o la frase verbal *fer-ho*, obtenim frases de valor adverbial com *en lloc d'això*, *en comptes de fer-ho*, etc., que poden convenir perfectament al nostre cas: *Volia telefonar, però en lloc d'això va enviar una postal*.

Hi ha, a més, certs termes adverbials, de sentit afí si no equivalent, que poden també resoldre aquestes construccions, com *en canvi*, *al contrari* i *contràriament*. És cert que tots ells tenen més aviat un valor d'oposició que no pas de substitució, però entre aquestes dues idees no hi ha pas una frontera ben definida: pel simple fet de substituir una cosa per una altra neix, gairebé inevitablement, una idea d'oposició. La idea exacta que calgui expressar en cada cas pràctic ha de determinar, sense límits precisos, la tria del terme gramatical més adequat, però és innegable —dit simplement per mitjà de la referència a una altra llengua— que l'adverbi italià «invece» pot traduir-se molt sovint per algun dels termes que proposem.

Albert Jané